Harkai Vass Éva

A Nyugat-líra mint „talált tárgy”

Adalékok a Nyugat lírahagyományának intertextuális továbbéléséhez

Vezérlő tűzjelek, kanyargó lángnyelvek

Amikor Weöres Sándor megírja *Hála-áldozat*[1] című költeményét, nagy vonalakban ki is jelöli azt a hagyományvonalat, amely költői eszmélkedésének irányt szabott:

Szememnek Ady nyitott új mezőt,
Babits tanított ízére a dalnak,
és Kosztolányi, hogy meg ne hajoljak
ezt-azt kivánó kordivat előtt.

Ady, Babits és Kosztolányi: „nyitott” és „tanított”. A három költőnévre és két igére redukálható versmondatból több átló húzható meg, több következtetés is levonható. Elsőként – mivel a Nyugat-centenárium jegyében zajló, épp lezárulófélben levő jubiláris év kapcsán most, minket is érintően, épp aktuálissá vált – az, hogy ha a Nyugat lírahagyományának kereteiben gondolkodunk, valóban e három költő neve emelhető ki. Ehhez persze az a körülmény is hozzá tartozik, hogy ha a Nyugatról mint irodalmi tradícióról beszélünk, általában az első korosztály frontáttörésére gondolunk, mint a folyóirat lapjain megképződött „irodalmi forradalom” (paradigmaváltás) fő aktőrjeire. S a líra keretein belül maradva, épp e három legjelentősebb költői életmű irányába fordul a figyelem. Ha ezt a három nevet közelebbről, szorosabb kontextusban vesszük szemügyre, nyomban felmerül e triásszal kapcsolatos paradoxon is. Nevezetesen az, hogy Ady épp nem a folyóirattal együtt, egy időben, hanem előbb indult, de mivel a Nyugat

[1] Weöres Sándor: Egybegyűjtött írások I., Magvető, Bp., 1970, 191–192.

első számának megjelenése előtt két évvel napvilágot látott, *Új versek* című verseskötete is a költői újítás, az „új" hang jeladása volt, Adyra a folyóirat szerzői gárdája mint etalonra tekintett, aki a lírának e szerzői gárda által is célba vett új csúcsait hódította meg, másrészt pedig ebbéli újító szándéka s újításának iránya és eredménye is egybeesett, harmonizált a folyóirat köré sereglett szerzők újító szándékával. Bár Ady költészete kapcsán gyakran megfogalmazódott, hogy radikálisabb hangú és kiállású lírája, amennyiben beletartozott, annyiban túl is nőtt a Nyugat képviselte irodalmiság keretein, a (modern) irodalmi beszédmód létrehozása iránti közös elszántság mégis tompít a közte és a hangsúlyozottabb mértékben esztétista vonulatot képviselők közötti eltéréseken. Mindez pedig különösen megfért annak a folyóiratnak a lapjain, amelynek szerkesztéspolitikáján belül épp a sokszínűség és a nyitottság képviselt lényeges szempontot.

Visszatérve Weöres versének idézett első versszakához, szembeötlő a két igének (nyitott, tanított) a vers megírásához viszonyított múlt idejű alakja. A harmincas évek közepe-vége táján, amikorra Weöres pályakezdő szakasza (nagyjából első három kötetének megjelenése) tehető, már nem csupán az Ady–Babits–Kosztolányi-hármast tekintheti mesterének, hiszen időközben ott sorakozik a folyóirat köré tömörülő költők második korosztálya is: Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, József Attila, s valahol közöttük azt a Füst Milánt sem kerülheti el a figyelmünk, akinek objektív lírájában és avantgárd utáni szabadverseiben Weöres Sándor még közelibb szellemi társra lelhetett, mint az előbbi korosztályok költőinek bármelyikében is. Weöres második kötetének versei között helyet is kap *Levél Füst Milánnak* című költeménye, amelyben megszólítja szellemi rokonát:

Engedd, hogy szóljak hozzád s bár ifju volnék, hadd tegezzelek…[2]

Ám Ady, Babits és Kosztolányi nem (idősebb) pályatársak, hanem „hunyt mesterek": mire például Weöres *Meduza* című verseskötete 1944-ben megjelenik, már egyikük sem él. Vagy ahogyan az elsőként idézett költemény (szonett), a *Hála-áldozat* további három strófájában áll:

Kölyök-időm mennykárpitján lobogtak,
mint csillagok, vezérlő tűzjelek.
Hol e gyönyör már? jaj, csak a gyerek
érzi minden pompáját a daloknak.

[2] I. m. 111.

De mit tőlük tanultam: őrzöm egyre.
Három kanyargó lángnyelv sisteregne,
ha fejemet izzó vasrácsra vetnék.

Oltáromon vadmacska, páva, bárány:
három költő előtt borul le hálám.
Bár a homokban lábnyomuk lehetnék.

A „kölyök-idő" vezérlő csillagai tehát, akik dalainak pompáját csak a „gyerek" érzi – és őrzi. A nem csak írni, hanem (életkorához képest komoly műveket) olvasni is korán kezdő költő „kölyökidejében" vagyunk hát, s a fiatal olvasó és az érett költészetükön (sőt az életen is) túl levő költők közötti távolság (és tisztelet) teremti meg az ódai hang megcsendítéséhez szükséges distanciát – s a vers „mennykárpitig" ívelő térbeli magasságait is. Nem véletlen hát, hogy e „tűzjelek", „lángnyelvek" „lobognak", „sisteregnek". Óda, hála-dal, hála-áldozat a költészet e triásza által felállított oltára előtt – és szonett-forma, a dalok megidézett pompájához híven. Külön érdekessége a versnek, hogy a három eltérő költészetképletet három állatmetaforával jelöli meg – olyan markáns módon, hogy még véletlenül sem lehetnek kétségeink afelől, hogy hármójuk közül ki a vadmacska, ki a páva s ki a bárány… (Ennek a finom differenciáló gesztusnak az ad külön nyomatékot, hogy e költeményt megelőző versek között ott a *„Harmadik nemzedék"* című, amelyben Weöres többek között nemzedékének uniformizálása ellen tiltakozik.)

Tóth Krisztina hat évtized múltán *Hála-változat*[3] címen újraírja, rekontextualizálja Weöres e költeményét, megtartván a pretextus ódai hangvételét. Még hangsúlyosabban játszik rá a fény-, a tűz- és lángmetaforákra – ugyanakkor pedig (saját hagyományvonalának „változataként") még szélesebb sávban helyezi el a líratradíció saját költői világa szempontjából kiemelkedő alakjait. Az Arannyal kezdődő s Petriig, illetve Tandoriig vezető hagyományvonal érdekessége, hogy a kezdő- és végpontok közé kerülő költők, mesterek „beszélő" nevei is jelentésessé válnak:

Arany színekben játszó szén szavak,
Babits a fény, Ady a nagy zsarátnok,
boldog-szomorú lidérc leng: ha játsztok,
zümmögi halkan, csak tűzzel szabad,

[3] In: Holmi, 2004. 5., 511.

Nemes Nagy dolgot! Hány láng sisteregne,
Füst csapna fel, Weöres sziporkatánc,
Kormos Vas bongna, izzana a rács,
mennyi kanyargó seb, mi nem heged be,

s bár igaz lenne majd, hogy Lesz Vigasz –
J. A. szájából érdes volt az élet,
Petri szájából szép volt a pimasz:

bárhogy mozduljak, lángnyelven beszélek,
torkomban hangjukkal – de semmi az,
ha tőlük éghet éneke az énnek.

A kötetcím alatti útmutató értelmében ebben az időszakban íródhattak Kovács András Ferenc *Álmatlan ég* című kötetének költeményei is. A kötet *Nyugatos fantáziák* (beszédes) című első versciklusának Réz Pálnak címzett címadó költeménye is az említett Weöres-vers ódai hangját viszi tovább. Már a mottó is erre utal: „*borul le hálám*" *(Weöres).* Jóformán az egész első korosztály galériáját felsorakoztatja, s végig kitartja az ódai hangot, rájátszva a Kosztolányi-féle (kínrímeket ostromló) játékos rímbravúrra, hogy végül egy groteszk-humoros (morbid!) fordulattal a versbéli angyallal magát az ördögöt vonassa felelősségre e költők hiányáért:[4]

Óh, Ady Endre, Babits, Kosztolányi,
Tóth Árpád, Szép, Füst, bús Juhász, Karinthy!
Hány égi mjester! Oly sok oskolányi!
S mily hangzatok! (…)

(…)

Az Úr legyint, az Angyalt gyászkar inti,
S az Ördöghöz, ki költőt kosztol, átnyit:
„Zabás, hová tűnt Tóth, Juhász, Karinthy?
Babits? Te láttad Adyt?... S Kosztolányit?

Kiből lesz Mester itt, ki még sok oskolát nyit?"

[4] Kovács András Ferenc: Álmatlan ég = K. A. F.: Álmatlan ég. Versek 2002–2004. Éneklő Borz, Kolozsvár, 2006, 21–23.

A „vadmacska”

Eisemann György Ady költészetének utóélete kapcsán az alábbi ellentmondásra mutat rá: „A posztmodern korszakküszöbhöz érkezve – a Babits-, Kosztolányi- vagy József Attila-kötődésekhez képest – kevéssé fedezhetők fel költészetének nyomai a magyar líra kiemelkedő teljesítményei között, miközben az életmű a korszak materiális kánonának középpontjában marad.” A továbbiakban e líra „radikálisan innovatív” jellegének megkérdőjelezését hangsúlyozza, már az 1910-es évektől kezdődően, „mint ahogy újabb monografikus feldolgozása szintén »modern romantikusként« utal visszatekintő jellegére” (s itt Kenyeres Zoltán 1998-as Ady-monográfiáját hozza fel példaként). Majd miután az Ady-líra feltűnésének „provokatív-újító” jellegét taglalja, az „átöröklött magyarázatok gyökeres revideálására” szólít fel, újabb szempontokat fogalmazva meg a költemények újraértelmezéséhez, az Ady-líra újraértéséhez (l.: a Párizshoz kötődő idegenségélményt, a monologikus vallomások elbizonytalanodását, felbomlását, az alteregók révén ezek dialogizáló meghasadását, az Istent megszólító versek „beszélőt átrajzoló vonásait” stb.). Különösen figyelemre méltó abbéli észrevétele, hogy „jó néhány Ady-vers a kötet kontextusától távolítva válik termékenyen újraolvashatóvá”, minek eredményeképp egyes Ady-költemények, valamint jelentős József Attila-, Szabó Lőrinc-, Kosztolányi- és Babits-versek között alakíthatók ki szövegközi kapcsolatok. „A 20. század második felében azonban nem sok hasonló jellegű textuális kötődéssel találkozunk. Inkább egyes tropológiai minták követésére, s a nyelviségükből kiemelt, eszményített mentalitásformák hivatkozására-imitációjára bukkanunk például Juhász Ferenc, Nagy László vagy Baka István költészetében. Nagy László munkásságát a leghevesebb kritikák éppen a korszerűtlenül »fejedelmi« gesztusok ismétlései miatt érték (…)” – írja a továbbiakban, majd az Ady-örökség ezredforduló időszakára vonatkozó továbbélése kapcsán példaként Kovács András Ferenc azon költeményeit említi, amelyek „az Ady-versek motivikáját” ellentétezik. Példaként pedig azokat a KAF-költeményeket említi, amelyeknek már címében is „ellentétező-ironizáló retorika jelenik meg” (l.: *Két labanc beszélget, Üdvözlet a vesztesnek*).[5] Ez a fajta ellentétező-ironizáló és demisztifikáló gesztus több Kovács András Ferenc-költeményben is megmutatkozik. Rövid példaként álljon itt az a limerickje, amely címében is utal a jubiláló folyóiratra:

---

[5] Eisemann György: Modernitás, nyelv, szimbólum = A magyar irodalom történetei II. (Szerk. Szegedy-Maszák M. és Veres A.) Gondolat, Bp., 2007, 690., 691., 693., 696., 699., 701. és 702.

Új Nyugat

Marhára ráment Ady Endre
A vadiúj dúvadi trendre:
Pörölte véreit,
Vörös fehéreit.
Nem hajtott turbós happy endre.[6]

Ugyancsak a demisztifikálás gesztusa olvasható ki Orbán János Dénes *Verecke híres útján, át Kocsárdon* című költeményéből, amely Ady súlyos történelmi metaforáit, toposzait (Verecke, Kárpátok) „szállítja le". Itt (ahogyan KAF-nál sem) nem is Ady a célpont, hanem a történelem, a sors méltóságának helyébe türemkedő kisszerűség, s a „dicső" múltat felváltó, dicsőnek cseppet sem mondható jelen. Ez a gesztus helyezi „Verecke híres útjára" – mintegy a kisszerűség leképezőjeként – a köztudottan értéktelen márkájú, araszoló zöld Trabantot, amelynek könnyeket fakasztó, környezetszennyező ólmos benzinje újra leszállítja, kifordítja a „szabad-e sírni a Kárpátok alatt" szállóigévé vált szólam drámaiságát és pátoszát, miközben „rivall a rádióból az újmagyar dal". Ilyen értelemben átértelmeződik a „mindég és mindenről elmaradtam" Adyra mutató intertextuális utalás és a hazakeresés is, arról nem szólva, hogy az „almazöld" jelző sem a század eleji esztétizmus effektusaként, esztétikai többletként, hanem épp ellen-effektusként hat:

Verecke híres útján zöld Trabanttal,
alig ötvennel kavarom a port.
Rivall a rádióból az újmagyar dal,
az ólmos benzin füstje áthatolt

a zárt ablakon. Hát így, akaratlan
fakadt a könny a Kárpátok alatt,
holott mindég mindenről lemaradtam,
mi megható, s lelkemnek szárnyat ad.

*

[6] In: Kovács András Ferenc: Aranyos vitézi órák. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2002, 17.

Ki mindég és mindenről elmaradtam,
a múltból élek, mit nem éltem át.
Verecke útján almazöld Trabantban
keresek mestert,
tanítványt,
hazát.
S míg poroszkálok, ötvennel, kortudatlan,
tudom: ha nem lelek,
még épp elég utam van.

*

Kocsárdon át az út bizonytalan,
esélyem van, hogy nagycsütörtököt
mond a Trabant, s míg jő a szerelő,
koszos motelben lehet rostokolnom.

Napokig késhet nem várt érkezésem,
s a fülledt hallban nem néz senki rám,
s szorongás fog el, szörnyű félelem,
ha kimerül rádiómban az elem.

*

És most csak eddig.
És Wagner maszkja nélkül.
S csak röpködnek az ars poeticák.
És én is én is én is én is én is!

De mostan épp rükvercbe váltok át.[7]

Hasonló módon, ellen-effektusként hat az a sok kifordított Ady-idézet is, amely Parti Nagy Lajos *Őszológiai gyakorlatok*[8] című hosszú versciklusában kering Petőfi-, Babits-, Kosztolányi-, József Attila-, Weöres Sándor-, Goethe- és más idézetekkel együtt – a pretextusok „rontott" újraírásaként. Itt többek között Ady Léda- és Párizs-élménye íródik újra, morbiddá, az „őszológia" alapszituációjának, vershelyzetének értelmében. Pl.:

[7] In: Orbán János Dénes: Anna egy pesti bárban. Versek 1993–1999. Magyar Könyvklub, Bp., 2002, 193–194.

[8] In: Parti Nagy Lajos: Grafitnesz. Magvető, Bp., 2003, 141–212.

útra kelünk, megyünk a gőzbe
izzadva, sírva, kergetőzve

Vagy:

p. levesemben dől a vér
én már nem udvarolok sajna
halk combok alatt
aki becsapott parizerrel
szalad velem egy főnővér
a szentmihály lován

A „páva"

Fűzfa Balázs a Híd 2008. augusztusi számában közölt, *„Ahogy csak szenteket szabad" – avagy Babits és a posztmodernek*[9] című tanulmányában kimerítő példatárat vonultat fel a Babits-líra kortárs lírai alkotásokban való továbbélésére vonatkozóan, amikor Kovács András Ferenc, Orbán Ottó, Pálfi Ágnes, Báthori Csaba és Varró Dániel verseit idézve mutat rá a Babits-líra különféle regiszterű újraírásaira, a palimpszesztek között megemlítve Háy János drámáinak a kései Babitscsal dialogizáló fordulatait is. Egyetlen példával bővíteném e sort, Parti Nagy Lajos *Egy hosszú kávé*[10] című költeményével, amelynek egyes részletei Baits *A gazda bekeríti házát* című költeményével kerülnek intertextuális kapcsolatba:

Pedig szép itt a Herbsttag,
ahogy körülkeríti,
mint birtokát a gazda
a parkot és a kertet…

A Herbsttag a Babits-vers őszére utal kifordított, idegenszerűvé tett intertextualitással, sőt a költőelőd versében előforduló, „tejnél édesebb" levegő s a kondenzált tejjel hígított „hosszú" kávé intertextuális egybejátszását sem tarthatjuk a véletlen művének. Arról nem szólva, hogy Parti Nagy palimpszesztjének első versmondata a babitsi tej-képzettől a kondenzált tejtől „bedrappuló" kávé látványán át haladva milyen bravúros kép- és képzet-kontaminációt hoz létre:

[9] Híd, 2008. 8., 48–56.
[10] In: Parti Nagy Lajos: Grafitnesz, 60.

Ma ősz van és vasárnap,
avarszag és dohányzom,
az asztalkán fajanszban
még gőzölög az égbolt,
egy öntöttvas fotelben
ülök a cifra balkon,
kavarva hosszu kávét,
míg végre lusta tükrén
eloszlik és bedrappul,
mint kondenzált ökörnyál,
a kedvem égi mása.

A költemény megcsendített regisztereit, hanghordozását tekintve akár hagyományos elégiának is tekinthető. Vagy – akár úgy is fogalmazhatnék – „nem több", mint egy hagyományos (nyugatos) elégia, pl. Tóth Árpád modorában. Ám mégis más, hiszen a vers „rontott" grammatikája (l.: „ülök a cifra balkon") s az ezáltal előhívott (nyelvi-nyelvtani) diszharmónia valamennyit csúsztat a költeményen, megbolygatva, felsértve a hibátlan szépségelv harmóniáját.[11]

A „bárány"

Hogy az utókor számára a Nyugat első korosztályának líraterméséből a Kosztolányi-líra (és -próza) tűnik leginkább olvashatóvá, azok az intertextuális kötődések, rekontextualizálások is jelzik (s különösen ezek nagy száma), amelyek pretextusként Kosztolányi műveit szólítják meg. Egy egész sor erre vonatkozó példa lenne felvonultatható, de mivel szövegszerű idézésük túlnőne e dolgozat keretein, valóban csak a példák felsorolására szorítkoznék.

Orbán Ottó *A költészet hatalma* című verseskötetében „utolírja"[12] Kosztolányi *Ilona* című költeményét[13], ugyanezt a verset írja újra Varró Dániel is (a Borbála névre)[14], Orbán pedig a továbbiakban, Fodor András halálának körülményeire vonatkoztatva Kosztolányi *Fürdés* című novellájának alapötletét írja újra prózaversben.[15] Kosztolányi különösen Parti Nagy Lajos

[11] A költeményről bővebben l.: Harkai Vass Éva: Hosszú őszi kávé (Parti Nagy Lajos: Egy hosszú kávé). Híd, 2005. 5., 45–52. l.

[12] Orbán Ottó saját költői eljárására vonatkozó megnevezése. L.: „Ha igen, sincs kit többé *utolírni.*" (Az orvvadász jól megérdemelt pihenését élvezi) = O. O.: A költészet hatalma. Versek a mesterségről és a mindenségről. Kortárs Könyvkiadó, é. n., 6.

[13] L.: K. Dezső. I. m., 39.

[14] L.: Varró Dániel: Borbála = V. D.: Bögre azúr. Magvető, Bp., 1999, 37–40.

[15] L.: Orbán Ottó: Fürdés. Fodor András halálára = O. O.: Lakik a házunkban egy költő. Új versek. 1999. Magvető, Bp., 1999, 32.

és Kovács András Ferenc költészetében képez gyakori pretextust[16], nem véletlenül. Kettejük posztmodern lírája az intertextuális játékon belül épp a költői mívesség hangzó effektusaira (rímbravúrjára, rímjátékaira) játszik rá. Mindehhez hozzászámíthatjuk még Esterházy gyakori Kosztolányi-intertextusait, Esti Kornél-újraírásait stb.

… és más (nemes) „vadak"

Például Tóth Árpád és Juhász Gyula, akinek neve, költészete szorosan az említett triász neve, költészete mellé kívánkozik. Kosztolányi, Babits, Tóth Árpád és Juhász Gyula költői indulása, a magyar irodalom centrumába való bekerülése, a Nyugat lapjain való megjelenésük nagyjából ugyanarra az időre tehető, a két utóbbi költő mai recepciója mégsem mondható élénknek, s ez megmutatkozik abban is, hogy lírájuk nem sok mai költő számára jelent „talált tárgyat". Most nem foglalkoznék ennek irodalomtörténeti, recepciótörténeti és -esztétikai okaival. Ehelyett néhány példát hoznék fel a mai lírában való sajátos jelenlétük indoklásaként.

Talán nem tartható véletlennek, hogy Tóth Krisztina nem is Tóth Árpád eredeti verséhez, hanem Verlaine-fordításához folyamodik, amikor megírja *Őszi sanszok* című költeményét. A költemény jó példa arra, hogy az újraírás nem szükségmegoldás, még kevésbé másolás. Illetve: egy-egy újraírásnak azonkívül, hogy a pretextus nyomán halad, a rekontextualizáció eredményeképpen fel kell mutatnia valamilyen „többletet". Tóth Krisztina úgy idézi fel újraírásában Tóth Árpád rímlehetőségeket és hangszimbolikát mesteri módon kiaknázó, remek versfordítását, hogy csavar egyet a versen, amikor újraírja Verlaine *Őszi chanson*ját, hiszen a beharangozott cím ellenében éppen a sansznélküliség költeményét írja. A palimpszeszt egy újabb hangsúlyos hatáseffektusát az a költői gesztus képezi, amikor az újraírásban, a vers legvégén sajátos nyelvi formában megjelenik az eredeti „vízjele" is: félreérthetetlenül annak a szerzőnek a nevére asszociálunk, akit Tóth Árpád fordított:[17]

---

[16] L. pl.: Parti Nagy Lajos: Egy lopott kádé = P. N. L.: Grafitnesz, 37–38., Kovács András Ferenc: Versforgatókönyv. Munkafilm (Gulyás Gyulának szeretettel), valamint Álmatlanság. Hommage à Kosztolányi = K. A. F.: Álmatlan ég, 59–62. stb.

[17] Erről bővebben l.: Harkai Vass Éva: Újraírások. Tóth Krisztina két palimpszesztjéről. Bárka, 2004. 6., 76–85.

Őszi sanszok[18]

Ősz újra. Kong
a park. Na, mondd,
beláttad?
Van-e tovább?
Van tétovább
tenálad?

Teszek-veszek,
szőlőt veszek,
miegymást,
szél kavarog,
cibál, ahogy
mi egymást:

becsap, kitér, kitár…
Oly elhagyott, sivár
a lelkem,
csak zümmög kétkedő
hangon, mint az eső,
mi ver lenn…

Juhász Gyula költészetének intertextuális jelenléte leginkább Orbán János Dénes nevéhez köthető. A teljesség igénye nélkül (és más szerzők Orbán általi újraírását most mellőzve) az *Anna egy pesti bárban* című verseskötet címadó költeményét[19] emelném ki:

Nem tudom már, milyen volt szőkesége.
Azóta többször festette haját,
kikúrálta elme- meg vérbaját,
erénnyel súrolt folyosókra lépve.

Ahonnan nincsen. Visszaút. S a kék:
mint kirakatban napszítta öltönyök
repedező próbabák fölött.
És hangja gyapját molyként rágta szét

[18] In: Tóth Krisztina: Síró ponyva. Versek 2000–2003. Magvető, Bp., 2004, 49.
[19] Orbán János Dénes: Anna egy pesti bárban. Versek 1993–1999. Magyar Könyvklub, Bp., 2002, 181.

tizenöt év. Félszínes, néma film,
melankólia – divat – egy bestiára,
kit én is, más is, sorban, egy pesti bárba',
s a sor végén a férje lőn a rím,

s lőn indíték egy új travesztiára.

Juhász Gyula Anna-verseiről, egészen pontosan a *Milyen volt…*-ról szedi le a szenteltvizet Orbán János Dénes. Ennek oka kereshető abban a költői állásfoglalásban is, miszerint a nyugatosok esztétizmusának, szépségelvének háborítatlan harmóniája ma már nem tartható fenn, olyan költemény, mint a pretextusként szolgáló, ma már nem írható. S ebben OJD mögé sorakozik fel az újraírások, mások palimpszesztjeinek nem kis hányada is. Ilyen mély regiszterekbe azonban senki sem ereszkedett alá – s a líra e „trónfosztása" OJD költészetének egészével, sőt tágabban, korosztályának költészetével magyarázható. Annak a fiatal erdélyi korosztálynak az ars poeticájával, amely, megelégelvén a transzszilvanizmus ma folytathatatlannak tűnő allűrjeit, ennek fennköltségét – valamiféle ellenkánont teremtve – épp a líranyelv „alantas" regisztereivel kívánja aláásni. Ezt, és nem Juhász Gyula líráját vagy annak nőalakját.

Mint ahogyan az újraírás itt felsorolt, ironikusabb és demisztifikáló szólamai sem a pretextusként célba vett költeményeket és szerzőiket kívánják degradálni. Inkább a jelen eseményeiről, jelenségeiről (kisszerűségeiről) s az eredetiség helyébe lépő hagyomány mai megszólíthatóságának módjáról, módjairól szólnak. S mindenképpen arról, hogy a versszövegekbe idézett költők – a Nyugat első korosztályának – lírája ma is élő hagyomány. Legfeljebb (posztmodern) létmódja más.

S ha Weöres Sándorral kezdtük a sort, vele is zárjuk: a *Hála-áldozat* csak egy változata Weöres Nyugat-hagyományhoz való viszonyulásmódjának. Ha például olyan költeményeit szemléljük, mint amilyen a *Harmadik szimfónia (Háromrészes ének),* a hagyományhoz való viszony másféle módját ismerhetjük fel. Azt, hogy rájátszik a Nyugat esztétista modernségének versnyelvére, de jellegzetesen avantgárd utáni pozícióból, ahogyan ez a jelenség a kései Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád lazább prozódiájú költeményeiben is megmutatkozik. De említhetnék olyan példát is, mint amilyen a *Disszonancia* című Weöres-költemény, amelyben ugyanaz a prozódia, rímvarázs és lexikai választékosság mutatkozik meg, mint Babitsék esztétizmusában, csak épp a fonákjáról: gépiesen zakatoló, önjáró ritmus, erőltetett rímek, tudálékoskodó, sznobizmusként ható nyelvi idegenségek formájában. Tehát: a nyugatos líra esztétikájának paródiájaként. Hasonló

módon, ahogyan maga a nyugatosok kortársa, Karinthy írta meg verspa-ródiáit Ady, Babits, Kosztolányi verseiről…

Mindezek után az a következtetés is levonható, hogy az újraírások nemcsak mennyiségükben mutatnak rá a nyugatos líra élő hagyományként való jelenlétére. E líratradíció továbbélésének sokfélesége, gazdag változatai is ugyanezt bizonyítják.